

talat i saken. Med hvilken insigt, klarhet och reda, han fullgjort sitt lärareåtagande – derom må läsaren döma.

J. V. S.

30 INHEMSK LITTERATUR.

Litteraturblad n:o 10, oktober 1859

10 MUISTEMIA MATKOILTA WENÄJÄLTÄ VUOSINA 1854–1858. KIRJOITTA-
NUT AUG. AHLQVIST. HELSINGISSÄ 1859.

Det är känt, att Hr Ahlqvist under förloppet af de år, denna skrifs titel angifver, besökt särskilda Finska folkstammar i Ryssland, för att taga kännedom om förnämligast deras språk, men äfven härstamning, seder m. m. Likväl afgår från hithörande årtal året 1854, då Hr A. gjorde resor inom Wiborg's län, för att här samla runor, så att derföre Reseminnena från detta år angå eget land.

20 I sin språkforskning är Hr A. Castrén's efterföljare och har sträckt sina undersökningar till åtskilliga Finska folk, hvilka Castrén icke besökt, så att kännedomen om hela stammens språkgebit genom dessa undersökningar blifvit kompletterad. I Europeiska Ryssland äro dessa stammar: Vepser, Tscheremisser, isynnerhet Mordwinerna, hvilkas språk Hr A. i dess båda dialekter Mokscha och Ersä studerat. Bortom Ural har Hr A. sysselsatt sig med förnämligast Wogulernas språk.

Vepserna, hvilka lefva inom guvernementerna Olonetz och Novgorod, besökte Hr A. år 1855. De anses genom sitt språk tillhöra Tavasterna, ehuru allaredan till stor del förryskade.

30 Först 1856 företog Hr A. resan till mellersta och östra Ryssland. Tschuwascherna, med hvilkas språk han förut sysselsatte sig, lefva söderom floden Wolga, der denna flod förändrar sitt ostliga lopp till sydligt. Deras antal stiger till mera än 400 tusen. Half-hedningar hafva de ännu bibehållit sitt språk. Detta språk är engligt Förf:s uppgift så beslägtadt eller åtminstone uppblandadt med Tatariska språket, att folket icke kan räknas tillhöra Finska stammen. Han sluter sig till den af en Sbojew, professor i Kasan, yttrade åsigt, att Tschuwascherna äro samma folk, som fordom under namnet Burtusser lydte under Bolgariska riket, hvilket i dessa länder på båda sidor om Wolga florerade från 10:e till 13:e seklet, då det förstördes af Mongolerna. Deremot äro 40 Tscheremisserna, hvilka bebo stränderna på båda sidor om Wolga närmast invid dess krökning mot söder, ett Finskt folk, ehuru deras språk är till hälften uppblandadt med Tatariska och Ryska ord. Det nära grannskapet mellan båda folken kan enligt Hr A:s förmodanden hafva bibragt Tschuwaschiska språket de få Finska elementer, som i detsamma anträffas. Vi erinra, att Castrén i öfverensstämmelse med den allmännare åsigten hade ansett Tschuwascherna för ett ursprungligen Finskt, s. k. »tatariseradt» folk.

50 Mordwinerna, hvilka Hr A. senare besökte, lefva söderom Tschuwascherna, för det mesta söderom Wolga och till hufvudmassan längre ifrån floden, på båda sidor om dess biflod Surá, men spridda hopar finnas äfven österom Wolga. Det var under loppet af 1857 Förf. sysselsatte sig med deras språk. Såsom man af honom har att vänta en Tschuwaschisk grammatik m. m., så har han äfven anställt noggranna forskningar rörande båda dialekterna af Mordwiner-språket; och då dessa dialekter äro så skilda, att en individ tillhörande Mokscha-grenen endast ofullkomligt förstär en Ersä-Mordvins tal, så måste dessa

dialekter äfven vetenskapligt hvar för sig behandlas.

Det fjerde folk, öfver hvars språk man har att af Hr A. vänta en vetenskaplig utredning, är Wogulerna. Han besökte deras land under loppet af 1858. De bo vida ifrån de förut anförda folken, nemligen inom Sibirien, närmast österom mellersta Ural kring ett nät af bifloder, som från vester infalla i Irtisch. Deras antal uppgår endast till mellan 6 å 7 tusen individer. Sig sjelfva kalla de icke Woguler utan *Manjsi*. De tillhöra jemte Ostiakerna den s. k. Ugriska eller Jugriska grenen af Finska folken, till hvilken man, som bekant, äfven räknar Ungrarena. Detta ringa jägarfolk synes jemte andra dylika vara dömdt att utdö, emedan källorna för dess bergning, jagt och fiske, småningom utsina, under det att klimat och landets beskaffenhet, såsom för det mesta bestående af kärr och moras, försvårar åkerbrukets och boskapsskötselns insteg hos detsamma. De förut nämnda i Europeiska Ryssland bosatta folken deremot, hvilka innehafva Rysslands fruktbaraste jord, förlora icke i antal, men synas dock äfven de dömda att småningom såsom egen folkstam försvinna.

En stor del af de i denna resebeskrifning samlade bref hafva förut varit synliga i Suometar. Dessa bref innehålla berättelsen om resans fortgång, öden och äfventyr. Till dem äro på sin plats fogade särskilda till universitetet afgifna rapporter, i hvilka uppgifterna om de nämnda folkens språk, seder, lefnadssätt m. m. äro sammanställda, medan Förf. i brefven sysselsätter sig mera med de Ryska förhållandena, sådane dessa på hans vandringar företett sig.

Framställningen och skriftsättet är öfverhufvud lifligt och ledigt. Denna ledighet tilltager i jernbredd med berättelsens fortgång, och intresset ökas deraf, att Författaren kommer till beskrifning af allt mera för honom och läsaren nya förhållanden. Allmänna beskrifningar träffar man endast rörande de af Förf. studerade Finska och Tatariska folken. I öfrigt skildrar han enskilda tilldragelser och personligheter med mycken episk talang och oftast med en humoristisk anstrykning, åt hvilken också skildringens föremål icke sällan sjelfmant erbjuda sig. Med klok insigt har Hr A. undvikit det tröttande i sådane små detaljskildringar, genom att på några rader föra läsaren med sig 10:tal och 100:tal mil, för att sedan dröja en stund på en helt och hållet ny jord och bland en ny kuriös omgifning. Presten, tchinovniken och pisarn träffar han dock åter, hvart han kommer. De äro komedins stående figurer.

Med nöje läser man derföre dessa »Reseminnen» – om också icke oblandadt, emedan i dem så mycken mensklig skralhet, nöd och betryck, okunnighet, sedernas råhet, stundom äfven låghet utgör och måste utgöra skildringens föremål. Förf. bevisar just med afseende å allt detta elände sin humoristiska uppfattning. Han klagar icke och beskärmar sig deröfver, utan låter det mensklige derunder framträda i de ifrågavarande personernas uppfattning af sina egna och sin omgifnings förhållanden och handlingssätt.

Boken har för Finska litteraturen det stora värde, att vara en bland de i denna litteratur ännu föga talrika skrifter, hvilka äfven den mest bildade läsare icke lägger ifrån sig utan att hafva lärt känna för honom förut obekanta förhållanden, och detta i en vårdad och angenäm form.

Särskildt hålla vi Förf. räkning för, att han skrifer sitt namn som en vanlig förnuftig människa, icke såsom en och annan Finsk skriftställare tror sig bevisa sin finskhet genom att förvrída det till en karrikatur. Det har sin anspråkslöshet, att icke anfäktat sig med en sådan förvrídning.

HISTORISKA UPPLYSNINGAR OM RELIGIÖSA RÖRELSENA I FINLAND
O. S. V. – UTGIFNE AF MATTH. AKIANDER. III D. H.FORS 1859.

Vi hafva på sin tid anmält de två föregående delarne af detta om så mycken forskningsifver och flit vittnande arbete. Utgifvaren har genom studier, uppsökandet af skriftliga dokumenter och en vidsträckt korrespondens förskaffat sig en förvånande mängd med uppgifter rörande det intellektuella arbete hos massan af folket, som sammanfattas under benämningen religiösa rörelser, och som af lätt insedda orsaker betecknar en hufvudsaklig del af dess andliga utveckling. Vål är det först i sammanhang med historien om det allmänna tillståndet i kyrkan, som dessa ovanligare rörelser få sin rätta historiska betydelse, men man kan också omvänt från dem sluta till det allmänna tillståndet.

Närvarande del afhandlar s. k. *exstatiska* rörelser, d. ä. sådane rörelser af religiös väckelse och ånger, som varit åtföljda af inbillade ingifvelser och syner i förbindelse med sjukligt kroppstillstånd eller också blott mer eller mindre ofrivilliga lekamliga yttringar (i läten, kroppsrörelser) af den andliga öfverspänningen. Innehållet har mycket större intresse, än det i 2:dra delen, som mera upptogs af utförliga och enformiga predikningar och skrivelser af väckta personer, medan denna del för det mesta utgöres af historiska skildringar och samtida personers öfver dem afgifna bedömanden. Uppgifterna fortgå från medlet af förra seklet ända till närvarande tid. Förvånande är att finna, huru dessa rörelser efter hand genomgått större delen af landet. Det är isynnerhet kvinnkönet, som i dem spelat en rol. Deras uppträdande har stort psykologiskt intresse. Betydelsen af detsamma för folkbildningen ligger i den verkan, sådane exstatiska individers beteenden och predikningar haft på den kring dem samlade mängden. Det framgår ur historien om desamma, att de vanligen medfört en till hundrade och tusende spridd andlig väckelse; och om äfven hos en stor del verkningarna deraf snart åter förgått, intygas deremot, att andra deraf mottagit ett varaktigt intryck till sitt lefvernes förbättring. Äfven bedrägerier förekomma, utan att någon skilnad i predikningarnes verkan är märkbar.

Man kan föga förundra sig deröfver, att den okunniga mängden betraktar företeelser af detta slag såsom underverk. Den högst bildade societeten är icke mindre vidskeplig vid sina tillfällen, och borddansen m. m. kan snart förvrída de med poesier och romaner bäst utstofferade hjernor.

Märkliga äro några äldre presters berättelser och bedömanden öfver dessa företeelser genom den utmärkta insigt i förening med kristligt allvar de röja. De äro också till en del utmärkt väl skrifna.

VERLDSHISTORIEN I FEMTIOTVÅ LEFNADSTECKNINGAR AF VOLMAR T. RENVALL. ÅBO 1859.

Vi hafva visst icke haft ledighet att genomgå dessa berättelser. Hvad en läsning på spridda ställen lärt oss, är, att Förf. icke sparat omsorg och möda vid deras utarbetande.

Förf. yttrar sjelf i företalet den tanke, att, emedan historien icke är en läsning för barn, utom på sin höjd i strödda, lösryckta berättelser, äfven dessa lefnadsteckningar böra fortfarande läsas på skolans högre klasser. Vi äro af samma tanke, att de icke väl egna sig till läsning för

nybörjaren. Det synes oss verkligen så, att det vid de historiska berättelserna för barn icke kommer an på en verldshistoria i biografier, icke heller på fullständighet i uppgifter, slutligen icke ens på den stränga historiska sanningen. Sådane berättelsers ändamål kan icke vara annat, än att väcka den unga fantasin till deltagande för ett lif af bragder, till beundran för modiga, uppoffrande, ädla karakterer, afsky för de feiga, egennyttiga och låga. Men för att ingifva detta intresse, skola de historiska personerna för barnet framstå i handlingen. Det gagnar till intet att beskrifva deras dygder eller odygder. Barnet förstår icke denna dygd. Det vill se den verksamt, i sin fantasins spegel; hvarföre handlingen bör utmålas, icke blott personen porträtteras. Som biprodukt må vid en sådan framställning anses någon meddelad kunskap om land och folk, hos hvilket handlingen föregår. Icke heller är det nödigt, att för barnet framlägga en hjertes alla mensklige fel och brister. Må det få beundra fullt. Den nakna historiska sanningen må sparas till den tid, då barnet kan fördraga den, utan att förlora sin tro på det goda i menskligheten.

Till en sådan läsning egna sig visst icke Författarens lefnadsteckningar. Vi skulle för vår del anse, att de äfven för unga läsare vid en senare period hade kunnat vara mera anlagda på bredden der, hvarest personerna skildras såsom uppträdande i handling. Hvarje tilldragelse är berättad jemförelsevis korr och torrt, hvaremot Förf. synes hafva lagt an på den största omöjliga fullständighet af data inom den trånga ramen. En annan olägenhet har uppstått genom bemödandet, att dock göra läsningen möjlig för den tidigare barnåldern. Detta bemödande röjer sig mest i periodbildningen. Förf. skrifver i korta satser, visserligen sammansatta, men dock öfverhufvud till mera enformiga meningar, än att i denna form någon stil skulle kunna göra sig gällande. Mången håller väl före, att ett språk i denna staccato-form är detsamma som ett klart språk. Men det får detta slags klarhet endast genom fattigdom på tanke och fantasi – eller sjelfva formen inskränker båda.

Framställningen är också delvis mera lärd, än att den af ungdomen väl skulle kunna fattas. Vi anföra exempelvis sid. 17 det stycke, som börjar: »Menniskan sammanhänger så nära med en öfversinlig verld, att hela hennes jordiska lif bär mer eller mindre prägeln af hennes föreställningar om det gudomliga och öfversinliga. Derföre är och kannedomen om folkens religiösa föreställningar högst nödvändig, för att rätt fatta deras lif» o. s. v. I samma stycke talas om »civilisation och bildning.» Hvilken föreställning skall ett barn göra sig om skilnaden mellan dessa båda? Eljest bör det erkännas, att Förf. vinnlagt sig om ett rent språk, så att fremmande ord sällan träffas i hans framställning.

Det sagda oaktadt vilja vi tro, att boken skall kunna i skolorna begagnas af mera försigkomna lärjungar, äfvensom den, emedan öfverhufvud väl gjorda skildringar af folkens lif och af vissa historiska perioders allmänna karakter finnas bland lefnadsteckningarne inströdda, icke utan fördel torde kunna läsas i familjerna. Måtte den blott i skolorna icke blifva ett nytt hemlexämne, den gamla förhørs-slentrianen och lärarens beqvämlighet till behag.

PENNINGESTÄLLNINGEN ÅR 1859 OCH PRIVATBANKER AF HENR. BORGSTRÖM. H:FORS 1859.

Denna skrift är välkommen gåfva, såsom egnad att sprida insigt i penningens allmänna betydelse för handeln och industrin, i sedelmyn-

tets förhållande till den metalliska valutan och i nödvändigheten för Finland af kreditväsendets ordnande. Likaså är Förf:s bevisning för privatbankers företräde framför blott en statsbank, om äfven understödd af filialbanker, ganska tillfredsställande, såsom han äfven på ett öfvertygande sätt framhållit det redan af den allmänna meningen fordrade upphäfvandet af Ryska sedelmyntets giltighet såsom lagligt betalningsmedel i detta land – en sak, hvars vikt äfven vi, såsom läsaren torde erinra sig, tidigare i detta blad framhållit.

Man kan finna det påstående något förhastadt, att om exporten inbringar guld och silfver i ett land, detta är ofördelaktigt; att exporten nödvändigtvis bör betäckas med import af andra varor o. s. v. Skulle handeln företagit sig att följa denna regel, skulle i intet land, som icke sjelft frambringar ädla metaller, några sådane finnas. Och England vore då ett olyckligt land, emedan det drager till sig silfver och guld från alla världens ändar. Med denna rikedom köper England icke endast andra varor, utan det utlånar deraf till fremmande länder eller, hvad som är detsamma, nedlägger deraf i dessa länders industriela företag, för att af dem åter indraga räntor, åter i ädla metaller eller deras representanter. Äfven sådande länder som Finland, der metallen genom att förvandla den till annan vara kan på stället produktivt användas, hafva sina skiften, då import af denna »dyra vara» är högst önskvärd. Äfvenså kan med skäl den skilnad göras, att det är import af den för produktion nödvändiga varan, som har företräde framför import af silfver och guld, hvaremot dessa, äfven om de till vidare måste läggas på kistbottnet, utan tvifvel hafva fördelen framför annan vara, som blott konsumeras utan motsvarande produktion. Äfven kan det vara tillåtet att tvifla på den anförda effekten af myntstämplingen, att den förvandlar metallen, som i tackor och stänger vore rörelsekapital, till fast kapital – annan teoriernas obestämthet att förtiga. Men i hufvudsak är Förf:s framställning upplysande och klar, att guldets för ett land är rikedom, först då det användes till produktiva företag, att penningen blott tjenar till att befordra omsättning af det rörliga kapitalet och derigenom förökad vinst af detsamma, att sedelmyntet blott såsom skuldförbindelse på klingande mynt har ett värde.

I fråga om privatbanker skulle vi tro, att man förbiset, det de för ett jemförelsevis fattigt land äro nödvändigare än för rikare länder. I de senare finnes nemligen på enskilda händer stor förmögenhet samlad, så att bankirhus kunna uppstå, hvilkas rörelse motsvarar det ändamål, som man eljest söker förverkliga genom privatbankers inrättande. Detta ändamål är hufvudsakligen det, att upptaga lediga kapitaler och åter sprida dem till de händer, på hvilka de göras fruktbarande. I en förbundsstat, sådan som den Nordamerikanska, kan en statsbank icke gerna tålas, hvarföre de för rörelsen nödvändiga och beqväma bank-sedlarne der garanteras af privatbanker. Men också derstädes torde bristen på enskilda bankirhus i de nyare staterna hafva medverkat till privatbankers uppkomst. Detta skulle vi anse hafva varit förhållandet äfven i Skottland, och är det utan allt tvifvel i Sverige. Vål är det tydligt, att äfven i rikare länder de många små förmögenheterna kunna vara böjda att förena sig och öppna konkurrens med de stora – om sedelutgifning skulle tillåtas dem. Men detta är i sådana länder icke för det allmänna nödvändigt. I Finland finnes föga någon enskild förmögenhet, som skulle gifva kredit nog åt ett bankirhus att operera i större skala. Privatbanker, bankbolag, äro derföre här mera än annorstädes påkallade.

I teorin kan det låta väl, att hvar och en bör få utgifva tryckta

skuldsedlar med förbindelse att vid anfordran lösa dem med gällande mynt. Hvarochen, som mottager dem, har fritt val. Han må afgöra, om utställaren har tillräcklig kredit eller icke. Men i praxis förhåller det sig så, att en stor mängd handlande och vandlande individer finnas, hvilka äro ur stånd att hafva något omdöme om en sådan sedelutgifvares kredit. Den ena mottager sedeln, emedan den andra gjort det, och skulle han äfven hysa betänkligheter, kan han stundom icke vägra mottagandet, emedan han eljest icke får sin vara såld eller sitt arbete betaldt. Betänkligheten häfves genom utsigten, att snart åter blifva den ovanliga sedeln qvitt. Småningom upphör den att vara ovanlig, och några lyckade försök med densamma aflägsna alla betänkligheter. Vanan vid att se statsbankens *tryckta* sedlar har också på den stora allmänheten den verkan, att gifva hvarje tryckt sedel ett förtroende, som den *skrifna* sedeln aldrig skulle kunna tillvinna sig. Rättigheten att utgifva tryckta sedlar vore derföre en öppen inbjudning åt, hvem, som det behagar, att missbruka det allmänna förtroendet – icke till sedelutgifvaren utan till sedelmyntet. Tillåtelse till sedelutgifning kan derföre aldrig betraktas såsom ett medgifvande åt den enskildes rätt, utan såsom en anordning för det allmänna bästa, när nemligen privatbanker anses för det allmänna behöfliga, och de icke utan dem medgifven rättighet att uthändiga banksedlar kunna komma till stånd.

Den frihet åtskilliga enskilda tagit sig, att under närvarande brist på skiljemynt utgifva tryckta sedlar, må af stundens tvång ursäktas. Det kan anses billigt nog, att åklagaremakten öfverser med denna lagöfverträdelse. Men det är tidningarnes pligt att upplysa allmänheten, att sådana skuldsedlar såsom obevittnade icke hafva någon bevisande kraft inför lag, och att hvarochen mottager dem på sin egen risk. Man kan också vara säker på, att de, så simpla i formen de äro, snart skola eftergöras.

Hvad Förf. om privatbanker yrkar, att de borde förpligtas inlösa sina sedlar med valuta, detta kan icke ens då ske, om Ryska sedeln, såsom billigt är, skulle upphöra att vara lagligt betalningsmedel i landet. Först då Finska bankens sedlar likaså förlorat denna egenskap, och all liquid kan fordras i silfver, blefve en sådan invexling för privatbanker möjlig. Gerna må det nu medges, att enligt den stränga teorin endast metalliskt mynt borde lagligen gå och gälla. Men i Finland är denna fordrans uppfyllande tills vidare en omöjlighet. Det är icke nog, att den betalningsskyldige kan på ett afstånd af femtie mil förskaffa sig valuta för sina sedlar, om fordringsegaren så befaller, för att gifva den senare rättighet att genom ett sådant påstående tillintetgöra en ingången afhandling, när hans fördel så fordrar. Man kan taga för afgjort, att det icke är okunnighet, som vållat tvångskursen på sedelmynt i vissa länder, eller en djupare insigt, som gjort valutan till enda lagliga betalningsmedel i andra. Det är sakernas tvång, som äfven i de rikaste länder tidtals gifvit sedelmyntet kredit utan silfverutvexling – såsom i England under revolutionskrigen, i Frankrike t. ex. efter Februari 1848. Man måste antingen aflysa allt sedelmynt eller anvisa något medel, huru en bonde i Sodankylä eller Salmis skall vid behof förvandla sin sedel i silfver (den i Sodankylä t. ex., då han i två månader är afstängd från nästa församling) annorlunda än genom en resa till Uleåborg och Wiborg – eljest kan man icke fordra, att här teorin skall följas. Dess stränga efterföljd torde också förutsätta ett förråd af silfver i landet åtminstone jemnhögt med bankens sedelstock – utom hvad banken har i sina hvalf. Annat är förhållandet i rikare länder, der bankirer och vaxlare och lättare kommunikationer tillåta

snar vaxling, och der derföre alla slags kreditpapper kunna i liquid mottagas. Så snart blott statsbanken verkligen vid anfordran inlöser sina sedlar, tro vi, att privatbanker här i landet utan all fara kunna tillåtas invexla sina sedlar med bankens, d. ä. dessa senare kunna gälla för lagligt betalningsmedel.

10 Skriftens hufvuduppgift är, såsom titeln ger till känna, att granska penningställningen i landet. Det är gifvet nog, att Förf. finner den dålig. Hans yrkande är, att staten skall upphjelpa den genom nya lån och genom reform i kreditlagstiftningen, d. v. s. förnämligast genom tillstånd till privatbankers grundande. Denna framställning föregås af en utredning öfver förhållandet mellan export och import under de senaste åren, hvarigenom Förf. vill utreda, att icke utrikes handeln utan kriget och missvexten vållat penningbristen. I dessa frågor får skriften karakteren af en tendensskrift. Förf. förutspår i de bestämdaste ordalag allmän olycka, om icke staten ännu gör några millioner utländskt lån, för att dermed komma industrin och handeln till hjälp. Då vi anse Förf. i dessa delar hafva begagnat dels origtiga siffror, dels ett origtigt resonnement, och i hufvudsak, angående gagnet deraf att staten skulle ytterligare träda emellan, äro af olika tanke, hafva vi vid
20 denna del af skriften flera anmärkningar att göra, hvilka vi bespara till en särskild artikel i det så viktiga ämnet.

Tvenne Finska kartor hafva utkommit, hvilka såsom hvar i sitt slag förtjenstfulla böra till det bästa rekomenderas.

Den ena är en stor globkarta tryckt i Wolffenbüttel på förlag af Lillja & C:o. Den är en väggkarta redig och väl utförd, och får icke saknas i någon skola, der det läres på Finska språket. Ty om också icke någon annan Geografi än Finlands skulle läras ur bok, bör dock lärjungen få
30 någon föreställning om vatten och land på jorden; och vår öfvertygelse är, att denna karta i det närmaste innehåller allt, hvad i en folkskola härom bör läras. Hvad som dertill kan blifva behöfligt, är en väggkarta öfver Europa. Känner blott läraren någon allmän geografi, så behöfves för undervisningen icke något annat hjälpmedel, än dessa kartor. En läsebok, som innehåller äfven skildringar af länder, produkter och folk blir derföre icke mindre önskvärd.

Den andra kartan är en karta öfver Finland, äfven den i sitt slag berömvärd och genom sitt billiga pris (30 kop. s:r) en utomordentlig företeelse här i landet. Ritarens namn uppgifves ej; litografierad är den på Rietr. Poleni's & C:o stentryckeri och gör tryckeriet all heder.
40 Vattnen äro i blått tontryck och derigenom redigt framträdande. Indelningen är den efter län, och landskapen äro blott genom en fin kolorerad punktering utmärkta. Alla församlingar synas vara upptagna. Eget härvid är, att namnen på kapellerna framstå tydligare, än socknenamnen. För stadsnamnen synas letterna vara onödigt stora. Önskligt hade för kartans begagnande vid skolundervisningen varit, att de på den i detta blad anmälda, af Lillja & C:o utgifna kartan öfver Finland begagnade, ostridigt väl valda namnen på Maanselkäs särskilda grenar äfven i denna karta blifvit upptagna. Vi erinra, att förnämnda karta har Svenska namn, hvarföre ingen kollision kan uppstå.
50 Såsom skolkarta har den utan tvifvel sina företräden.

J. V. S.